

Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας και Αειφόρος Ανάπτυξη

**Σταυροπούλου Ν.¹, Κιζήλου Κ.², Κούρτη Ι.³, Κυριακόπουλος Κ.⁴,
Χείρας Γ.⁵ & Πάνου Αθ.⁶**

1. Υπεύθυνη Κ.Π.Ε. Ακράτας- Βιολόγος –Περιβαλλοντολόγος(master SC)ΠΕ4
2. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Ακράτας- ΝηπιαγωγόςΠΕ60- ΔασκάλαΠΕ70
3. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Ακράτας- ΝηπιαγωγόςΠΕ60
4. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Ακράτας- Τεχνολόγος- Γεωπόνος ΠΕ18
5. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε. Ακράτας- Κεραμικής Τέχνης ΠΕ18-38
6. Μέλος Π.Ο. Κ.Π.Ε.- Ακράτας Δασκάλα ΠΕ70

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ακράτας
25006 Ακράτα mail@kpe-akrat.ach.sch.gr, 26960 22166

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ΚΠΕ Ακράτας λειτουργεί από το 1996 και εκπονεί εφτά εκπαιδευτικά προγράμματα, «Ο Υγροβιότοπος της λίμνης Τσιβλού», «Το ποτάμι μας ο Κράθης», «Γνωρίζοντας τις ακτές μας», «Το θέατρο της αρχαίας Αιγείρας» και «Πέτα – πέτα στον καιρό» (το τελευταίο, πρόγραμμα Νηπιαγωγείου για την ανακύκλωση). Τα προγράμματά μας στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των μαθητών και συνοδών εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερα για τους μαθητές στην απόκτηση αναλυτικής και κριτικής σκέψης, στη διαχείριση των πληροφοριών και στην απόκτηση σεβασμού για το περιβάλλον, διαμορφώνοντας αξίες και στάσεις θετικές προς αυτό. Έτσι ως ενήλικες θα προστατεύσουν τη φύση και θα διαχειριστούν τους φυσικούς της πόρους με τέτοιο τρόπο ώστε να την προφυλάξουν για τις επόμενες γενιές.

Η ανθρωπότητα ως αναπόσπαστο μέλος της φύσης, δεν μπορεί να έχει μέλλον αν οι φυσικοί πόροι δε διατηρηθούν. Πρέπει λοιπόν να επιτυγχάνεται σωστή και λογική διαχείριση των φυσικών πόρων με στόχους τη μακροπρόθεσμη διατήρηση και την καλύτερη ποιότητα ζωής.*

Ο όρος «αειφορική ανάπτυξη» επινοήθηκε το 1987 στην αναφορά Brutland και έγινε παγκόσμια αποδεκτός στη Σύνοδο κορυφής του Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992. Η παγκόσμια αυτή διάσκεψη ενίσχυσε την ανάγκη για την ανανέωση της παραδοσιακής δομής της εκπαίδευσης μέσα από την ενοποίηση της Περιβαλλοντικής και Αναπτυξιακής εκπαίδευσης με στόχο την προώθηση περισσότερο αποτελεσματικής εκπαίδευσης για ανάπτυξη με στόχο την αειφορία σε τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

Εισάγει την έννοια της ολοκληρωμένης θεώρησης των περιβαλλοντικών συστημάτων. **Τα μόνα σύνορα που είναι νοητά είναι τα σύνορα που θέτει η φύση.**

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: προγράμματα Κ.Π.Ε., αειφόρος ανάπτυξη

* Ε. Φλογαίτη , Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παρούσα εργασία σκοπεύει να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας συμβάλλουν μακροπρόθεσμα στην αειφόρο ανάπτυξη. Τα προγράμματά μας περιλαμβάνουν δραστηριότητες πιλοτικής διαχείρισης των γύρω περιοχών που παρουσιάζουν έντονο περιβαλλοντικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον.

ΜΕΘΟΔΟΙ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Το Κ.Π.Ε. Ακράτας, λειτουργεί από το 1996 στον ομώνυμο Δήμο της Αχαΐας. Είναι θεσμός που υποστηρίζει την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Όπως είναι γνωστό αντικείμενο του κάθε Κ.Π.Ε. είναι η εκπαίδευση μαθητών, η επιμόρφωση εκπαιδευτικών, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, η ανάπτυξη θεματικών δικτύων, τοπικών και διεθνών συνεργασιών.

Στα πλαίσια αυτά το Κ.Π.Ε. Ακράτας αποτελεί πλέον έναν ώριμο θεσμό που στηρίζει και άλλες πρωτοβουλίες και αποτελεί βασικό φορέα άτυπης εκπαίδευσης για την τοπική κοινωνία.

Εδώ πρόκειται να αναπτύξουμε περισσότερο το ρόλο που παίζουν τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα στην προώθηση της **αειφορίας**. Τα παιδιά αντιλαμβάνονται ότι όλα στη φύση έχουν τη χρησιμότητά τους, όλα είναι σημαντικά και το καθένα έχει το δικό του ρόλο στις λειτουργίες της φύσης. Κατανοούν την ανάγκη της σωστής και συνετής χρήσης των φυσικών πόρων και της ελαχιστοποίησης των ανθρώπινων αρνητικών παρεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον. Έτσι ώστε οι μελλοντικές γενεές να είναι σε θέση να διαχειρίζονται αυτούς τους πόρους με σύνεση.** Δεν θα αναφερθούμε στα άμεσα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την εισροή των μαθητών αλλά κυρίως στον ευρύτερο τρόπο με τον οποίο η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση πρέπει να είναι «ανοιχτή» στην κοινωνία και συνδεδεμένη με τις ανάγκες της.

ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ.Π.Ε. ΑΚΡΑΤΑΣ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΞΗΣ:

A. Ο υγροβιότοπος της Λίμνης του Τσιβλού (με θέμα ορθολογική διαχείριση νερού, αξίες και λειτουργίες υγροτόπων, λειψυδρία, γνωριμία με το οικοσύστημα, προτάσεις προστασίας). Ο Τσιβλός είναι μια μικρή ορεινή λίμνη σε υψόμετρο 700 μέτρων και σε απόσταση περίπου 25 χιλιομέτρων από το ΚΠΕ. Βρίσκεται εντός των ορίων του Εθνικού Πάρκου Χελμού – Βουραϊκού. Κατά την εργασία πεδίου οι μαθητές κάνουν το γύρο της λίμνης (1500 μέτρα) και εργάζονται σε διάφορα σημεία.

B. Το ποτάμι μας ο Κράθης (γνωριμία με το φυσικό περιβάλλον του ποταμού και το ρόλο του στη ζωή της Ακράτας. Εντοπισμός προβλημάτων από την ανθρώπινη παρέμβαση και συνέπειες οικολογικές, λειτουργικές, αισθητικές. Συνειδητοποίηση της σημαντικότητας του αγαθού του νερού, ιστορία του ποταμού, σύνδεση με τη μυθολογία, χρήση του νερού, μορφολογία εδάφους κ.α.) Ο Κράθης πηγάζει από τον Χελμό και εκβάλλει δίπλα στην πόλη της Ακράτας. Οι πηγές του, σχετίζονται με ονομαστές περιοχές όπως τα Ύδατα Στυγός, Ο χώρος της εργασίας πεδίου είναι ένα τμήμα του ποταμού κοντά στο Κ.Π.Ε. στο οποίο οι μαθητές πηγαίνουν με τα πόδια.

** Κουσουρής- Παπαδογιαννάκη (2005). Περιβαλλοντικά Παιχνίδια, Δαρδάνος, Αθήνα

Στα δύο παραπάνω προγράμματα που αφορούν υγρότοπους, επειδή απουσιάζουν μέτρα και μέσα για τον περιορισμό της σπατάλης του νερού σε τοπικό επίπεδο, οφείλουμε να θεμελιώσουμε την ευαισθησία μας για την ορθολογική χρήση του νερού μέσα από το σχολείο. Επίσης το νερό είναι φυσικό αγαθό που εύκολα ρυπαίνεται και είναι αναντικατάστατο. Συστατικό πρωταρχικό στη διατήρηση της ισορροπίας της φύσης.

Γ. Το θέατρο της Αρχαίας Αιγείρας (με θέμα γνωριμία με την ιστορία της περιοχής, τα αρχαία θέατρα, ευαισθητοποίηση των μαθητών για την προστασία της αρχαίας κληρονομιάς, συσχέτιση του αρχαίου τρόπου ζωής με το σύγχρονο, ερμηνεία τοπίου, προτάσεις αξιοποίησης. Ανάδειξη της σχέσης δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος στην αρχαιότητα και σύγκριση με τη σημερινή εποχή. Κατανόηση της οικολογικής σημασίας της αρχιτεκτονικής και των οικοδομικών υλικών). Η ιδιαιτερότητα του αρχαίου αυτού θεάτρου είναι ότι λαξεύτηκε στο τυπικό τοπικό κροκαλοπαγές πέτρωμα. Η εργασία πεδίου γίνεται μέσα στο χώρο του Αρχαίου Θεάτρου σε συνεργασία με την Αρχαιολογική Υπηρεσία. Η μετάβαση γίνεται με λεωφορείο. Όσο αφορά τη χρήση των δομικών υλικών μας διδάσκουν οι πρόγονοί μας τη θετική διαχείριση της φύσης και δε θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι κανένα δημιούργημα του ανθρώπινου πολιτισμού δεν εκμεταλλεύτηκε τόσο επιδέξια και με τέτοια αίσθηση του μέτρου το Φυσικό Περιβάλλον, όσο αυτό το αρχαίο θέατρο.

Δ. Γνωρίζοντας τις ακτές μας (με θέμα το θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον, ιδιαίτερη με τα λιβάδια ποσειδωνίας και τη βλάστηση της παραλίας, σχέση ανθρώπου – θάλασσας, ιδιαιτερότητες και ιστορία του Κορινθιακού, συσχέτιση με τη Μεσόγειο, προβλήματα διαχείρισης και άναρχης ανάπτυξης παράκτιων περιοχών) Η εργασία πεδίου λαμβάνει χώρα στην παραλία Κρουονέρι λίγο Δυτικά της Ακράτας, τη πιο δημοφιλή πλαζ για μπάνιο. Εκεί επίσης υπάρχει μικρό λιμάνι, μαζί με φυσική αμμουδιά και βραχώδη ακτή. Μετάβαση με λεωφορείο.

Ε. Πέτα- πέτα στον καιρό...(πρόγραμμα Νηπιαγωγείου – πρώτων τάξεων δημοτικού με θέμα το πρόβλημα της διαχείρισης των σκουπιδιών, μείωση όγκου, διαχωρισμός, ανακύκλωση). Το πρόγραμμα αυτό είναι το μόνο που γίνεται εξ ολοκλήρου μέσα στις εγκαταστάσεις του Κ.Π.Ε.

Στ. Το σχολικό έτος 2007-08 με αφορμή τις μεγάλες πυρκαγιές του καλοκαιριού και κυρίως λόγω των αντιεπισημονικών προτάσεων για αποκατάσταση των καμένων εκτάσεων, εκπονήθηκε σε συγκεκριμένη περιοχή που κάηκε (Πυργάκι, Φτέρη Αιγίου) ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο:

«Εκπαίδευση ζωής στα καμένα», το οποίο περιλαμβάνει αναπροσαρμόσιμες δραστηριότητες που ακολουθούν την εξέλιξη της φυσικής αναγέννησης και αποκατάστασης. Το πρόγραμμα προβλέπεται να συνεχιστεί στην ίδια περιοχή, ακολουθώντας τα δεδομένα και τα αποτελέσματα από τη φυσική αναγέννηση, πιλοτικών παρεμβάσεων που κάναμε (περιφραγή, οριοθέτηση, σήμανση) έναντι συμβατικών παρεμβάσεων τύπου δεντροφύτευσης, καθαρισμού κ.λ.π. που έχουν κάνει οι διάφοροι φορείς.

Ζ. «Γύρνα φτερωτή του μύλου» Πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για Νηπιαγωγεία και πρώτες τάξεις του Δημοτικού με θέμα την ενεργειακή χρήση του νερού και το ρόλο του μύλου στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ζωή της περιοχής «ταξιδεύοντας» από το χθες στο σήμερα. (Θα ξεκινήσει να εφαρμόζεται πιλοτικά στις αρχές του 2009).

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ***

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας απευθύνονται σε μαθητές όλων των ηλικιών, συσχετίζοντας την ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον με την απόκτηση των γνώσεων, την ικανότητα για τη διασάφηση των αξιών και επιδιώκοντας ιδιαίτερα την ευαισθητοποίηση των νεωτέρων. Προσπαθούν να διαμορφώσουν ένα νέο τρόπο σκέψης και αντίληψης του περιβάλλοντος που τοποθετεί κάθε πρόβλημα στα σφαιρικά του πλαίσια δηλ. από το τοπικό στο Εθνικό και στο πλανητικό επίπεδο και στις μελλοντικές του διαστάσεις.

Η προοδευτική σκέψη προτείνει ένα δρόμο που γονιμοποιεί τις αρχές της αειφορίας, δημιουργώντας ένα δρόμο, που εξασφαλίζει την επίτευξη του στόχου της ισόρροπης οικονομικής, κοινωνικής και οικολογικής ανάπτυξης. Παρακάτω αναλύεται το σκεπτικό επιλογής των πέντε εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Κ.Π.Ε.:

Α. Το κεντρικό θέμα των προγραμμάτων πρέπει:

- να αφορά περιοχές του Δήμου ή πολύ κοντινών Δήμων, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη οικολογική, ιστορική ή πολιτιστική αξία για την τοπική κοινωνία (π.χ. λίμνη Τσιβλού, Θέατρο Αιγείρας, παραλία Κρυονέρι κλπ.)
- ταυτόχρονα, να αφορά περιοχές του Δήμου ή πολύ κοντινών Δήμων που έχουν ευρύτερη σημασία σε περιφερειακό, εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. περιοχές του Δικτύου Natura-2000, περιοχές σημαντικών ιστορικών γεγονότων κλπ.). Στην περιοχή, αυτό αφορά ιδιαίτερα το Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού, τη μεγάλης πολιτιστικής αξίας κοιλάδα της Στύγας (προγράμματα Τσιβλού και Κράθη).

Β. Το θεωρητικό υπόβαθρο των προγραμμάτων πρέπει:

-να σχετίζεται με ζητήματα που αφορούν άμεσα την τοπική κοινωνία και την τοπική Δημοτική Αρχή (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων, προβολή τουριστικών αξιοθέατων κλπ.)

-να σχετίζεται με θέματα που αφορούν γενικά περιβαλλοντικά ζητήματα (επίσης διαχείριση απορριμμάτων, διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, διαχείριση νερού κλπ.)

Γ. Η υλοποίηση των προγραμμάτων στο πεδίο πρέπει:

- να φέρνει μαθητές και συνοδούς εκπαιδευτικούς σε επαφή με όσο γίνεται περισσότερες χαρακτηριστικές περιοχές και στοιχεία του Δήμου (π.χ. στάση σε κάποιο κομβικό σημείο, ξενάγηση κατά μήκος της διαδρομής για τη μετάβαση στο πεδίο).

Τέλος, στο σύνολό τους, τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε. θα πρέπει να χαρακτηρίζουν την περιοχή του Δήμου, να δίνουν μια τηλεγραφική περιγραφή των φυσικών (και, αν είναι δυνατό, των πολιτιστικών) της στοιχείων και να είναι εξαπλωμένα σχεδόν σε όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα. Για παράδειγμα, οι ακτές, το αρχαίο θέατρο, το ποτάμι που διασχίζει ολόκληρο το Δήμο και η δημοφιλής λίμνη δίνουν μια ρεαλιστική και συνολική απεικόνιση της περιοχής της Ακράτας.

Αν καταστεί δυνατό να συμβιβαστούν όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις, μαζί με τις παιδαγωγικές προϋποθέσεις, τότε θα μπορούμε να πούμε ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε.:

***Τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας και η σύνδεσή τους με την τοπική κοινωνία, 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε, Σταυροπούλου Νικολία, Παλακωνσταντίνου Κ., Κιζήλου Κ., Κούρτη Ι., Κυριακόπουλος Κ. & Χείρας Γ.

- προβάλλουν την περιοχή
- αποτελούν σημείο αναφοράς για την τοπική κοινωνία
- «επιβάλλουν» στόχους βιώσιμης ανάπτυξης
- συμβάλλουν άμεσα και στην οικονομική ανάπτυξη

Το Κ.Π.Ε. Ακράτας από το 1996, έτος ίδρυσής του, μέχρι και το σχολικό έτος 2007-2008 έχει δεχτεί 96 σχολεία της περιοχής του – σύνολο μαθητών 2800 και συνοδών εκπαιδευτικών 193 - για να παρακολουθήσουν τα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Τα σχολεία της περιοχής ανταποκρίνονται με ενθουσιασμό και εκδηλώνουν ενδιαφέρον ,κάθε χρόνο, να παρακολουθήσουν τα προγράμματά του.

Ακόμα το Κ.Π.Ε. έχει διοργανώσει επιμορφωτικές ημερίδες για τους πολίτες της τοπικής κοινωνίας – 15 ημερ. 1200 πολίτες- με θέματα: Δράσεις για την αποκατάσταση των καμένων περιοχών , εκδηλώσεις για την πυροπροστασία, συνεργασία με το Δήμο Ακράτας για την ενημέρωση των δημοτών σε θέματα ανακύκλωσης ΧΥΤΑ, παρουσιάσεις προγραμμάτων μας σε συλλόγους του τόπου, οργάνωση ημερίδων, συναντήσεων ,εκθέσεων, συνεδρίων για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας σε θέματα περιβάλλοντος (π.χ υδατικά αποθέματα και διάβρωση των ακτών της περιοχής) αλλά και στον τομέα της γεωργίας και της τουριστικής ανάπτυξης. Οι πολίτες της τοπικής κοινωνίας , οι φορείς και οι υπηρεσίες συνεχίζουν να ανταποκρίνονται με αμείωτο ενδιαφέρον.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τα παραπάνω, το βασικό συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. Ακράτας μπορεί να αποτελέσουν σημαντική δραστηριότητα για την τοπική κοινωνία συμβάλλοντας έμμεσα στην αειφόρο ανάπτυξη. Χρειάζεται προσοχή κατά την επιλογή του θέματος ενός προγράμματος και κατά τη διάρθρωσή του και την εφαρμογή του.

Κυρίως απαιτείται η διασφάλιση μια σταθερής και μακρόχρονης εφαρμογής, χωρίς διακοπές ή δραματικές αλλαγές (όπως πλήρης αλλαγή χώρου εργασιών πεδίου κλπ.) . Με αυτό τον τρόπο τα προγράμματα του Κ.Π.Ε. μπορεί πράγματι να συμβάλλουν έμμεσα στην αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.***

Σε ότι αφορά το πρόγραμμά μας «Εκπαίδευση ζωής στα καμένα» οι προτάσεις μας είναι: Επειδή η δασική πυρκαγιά προβλέπεται να είναι ένα νέο στοιχείο που διαμορφώνει πια τα ελληνικά οικοσυστήματα, ολοένα και περισσότερο, κυρίως λόγω των κλιματικών αλλαγών, προτείνουμε την εφαρμογή ανάλογων προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης και από άλλους φορείς.

***Τα προγράμματα του Κ.Π.Ε.. Ακράτας και η σύνδεσή τους με την τοπική κοινωνία, 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε, Σταυροπούλου Νικολία, Παπακωνσταντίνου Κ., Κιζήλου Κ., Κούρτη Ι., Κυριακόπουλος Κ. & Χείρας Γ.